

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

12 päivänä kesäkuuta 2014*

Ennakkoratkaisupyyntö — Palvelujen tarjoamisen vapaus — SEUT 56 artikla — Onnenpelit — Lainsäädäntö, jossa säädetään kielloista, jotka koskevat internetissä pelattavia onnenpelejä ja joita ei rajallisen ajanjakson aikana sovelleta jäsenvaltion tietyssä osavaltiossa — Johdonmukaisuus — Oikeasuhteisuus

Asiassa C-156/13,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Bundesgerichtshof (Saksa) on esittänyt 24.1.2013 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 28.3.2013, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Digibet Ltd ja

Gert Albers

vastaan

Westdeutsche Lotterie GmbH & Co. OHG,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Ilešič sekä tuomarit C. G. Fernlund, A. Ó Caoimh, C. Toader (esittelevä tuomari) ja E. Jarašiūnas,

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: hallintovirkamies A. Impellizzeri,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 2.4.2014 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Digibet Ltd ja Gert Albers, edustajinaan Rechtsanwalt R. Reichert ja Rechtsanwalt U. Karpenstein, avustajanaan avvocato R. A. Jacchia,
- Westdeutsche Lotterie GmbH & Co. OHG, edustajinaan Rechtsanwalt M. Hecker, Rechtsanwalt M. Ruttig ja Rechtsanwalt M. Pagenkopf,
- Saksan hallitus, asiamiehinnään T. Henze ja J. Möller,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

- Belgian hallitus, asiamiehinään L. Van den Broeck, M. Jacobs ja C. Pochet avustajanaan advocaat R. Verbeke,
  - Maltan hallitus, asiamiehenään A. Buhagiar,
  - Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Inez Fernandes, P. de Sousa Inês ja A. Silva Coelho,
  - Euroopan komissio, asiamiehinään F. W. Bulst, I. V. Rogalski ja H. Tserepa-Lacombe,
- päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,
- on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 56 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Digibet Ltd (jäljempänä Digibet) ja Gert Albers sekä Westdeutsche Lotterie GmbH & Co. OHG (jäljempänä Westdeutsche Lotterie) ja jossa on kyse siitä, että Digibetiä kiellettiin tarjoamasta onnenpelejä internetissä.

Asiaa koskevat Saksan oikeussäännöt

- 3 Saksan perustuslain 70 ja 72 §:n mukaan onnenpelialan lainsäädäntö kuuluu osavaltioiden toimivaltaan.
- 4 Kaikki 16 osavaltiota tekivät vuonna 2008 onnenpelejä koskevan osavaltiosopimuksen (Glücksspielstaatsvertrag, jäljempänä GlStV 2008), jossa ne sopivat kyseistä alaa koskevista yhteisistä säännöistä. Kyseisessä sopimuksessa määrättiin, että sen sääntöjä oli sovellettava neljän vuoden ajan 1.1.2008 lukien, ja siinä määrättiin näin voimassaolon päättymisajankohdaksi 31.12.2011.
- 5 GlStV 2008 sai seuraajakseen vuonna 2012 tehdyn, 1.7.2012 voimaan tulleen sopimuksen onnenpelejä koskevan osavaltiosopimuksen muuttamisesta (Glücksspieländerungsstaatsvertrag, jäljempänä GlStV 2012). Kaikki osavaltiot Schleswig-Holsteinia lukuun ottamatta ratifioivat alun perin kyseisen sopimuksen.
- 6 Schleswig-Holsteinin osavaltio nimittäin antoi 20.10.2011 onnenpelien uudelleenjärjestelystä lain (Gesetz zur Neuordnung des Glücksspiels; GVOBl. Sch.-H, s. 280; jäljempänä GlSpielG SH), joka tuli voimaan 1.1.2012 ja jolla pyrittiin onnenpelialan sääntelyn vapauttamiseen.
- 7 Toisin kuin GlStV 2008:n 5 §:n 3 momentissa, GlSpielG SH:n 26 §:ssä sallittiin lähtökohtaisesti julkisten onnenpelien mainostaminen televisiossa tai internetissä.
- 8 GlSpielG SH:ssa ei myöskään enää kielletty julkisten onnenpelien järjestämistä ja välittämistä internetissä. Vaikka tähän edelleen vaadittiinkin osavaltion toimivaltaisten viranomaisten lupa, lupa julkisten vedonlyöntien levittämiseen oli kuitenkin tiettyjen objektiivisten edellytysten täytyessä myönnettävä jokaiselle Euroopan unionin kansalaiselle ja oikeushenkilölle.
- 9 Kaikissa muissa osavaltioissa julkisten onnenpelien järjestäminen ja välittäminen internetissä sekä julkisten onnenpelien mainostaminen televisiossa, internetissä tai tietoliikennejärjestelmissä on GlStV 2012:n 4 §:n 4 momentin ja 5 §:n 3 momentin ensimmäisen virkkeen mukaisesti periaatteessa edelleen kiellettyä. Kyseisen sopimuksen mukaan internetin käyttö näihin tarkoituksiin voidaan sallia ainoastaan

poikkeuksellisesti tietyin edellytyksin arpajaisten ja urheiluedonlyöntien osalta, jotta tarjolla olisi tarkoituksenmukainen vaihtoehto laittomalle onnenpelien tarjonnalle ja jotta tämäntyyppisten pelien kehitystä ja leviämistä torjuttaisiin.

- 10 Schleswig-Holsteinin osavaltiossa onnenpeleihin sovelletun sallivamman lainsäädännön voimassaolo päättyi 9.2.2013, kun kyseinen osavaltio liittyi GlüStV 2012:een, jonka yhteisillä säännöksillä GlSpielG SH:n säännökset korvattiin. Schleswig-Holstein oli kuitenkin myöntänyt toimijoille GlSpielG SH:n nojalla muutamia lupia onnenpelien tarjoamiseksi internetissä, ja nämä luvat ovat voimassa siirtymäkauden ajan, vaikka GlSpielG SH onkin kumottu.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 11 Westdeutsche Lotterie on Nordrhein-Westfalenin osavaltion valtiollinen lottoyhtiö. Digibet, jonka kotipaikka on Gibraltar, tarjoaa digibet.com-internetsivustolla saksan kielellä onnenpelejä ja urheiluedonlyöntejä rahapanosta vastaan. Sillä on Gibraltarilla myönnetty lupa pelien järjestämiseen. Albers on Digibetin toimitusjohtaja.
- 12 Westdeutsche Lotterie pitää Digibetin tarjontaa kilpailuvastaisena onnenpelejä koskevien tiettyjen oikeussääntöjen rikkomisen vuoksi. Westdeutsche Lotterien nostettua Landgericht Kölnissä kanteen kyseinen tuomioistuin velvoitti Digibetin ja Albersin 22.10.2009 antamallaan ratkaisulla muun muassa lopettamaan menettelyn, jolla ne tarjosivat elinkeinotoiminnassa ja kilpailutarkoituksin internetissä Saksassa oleville henkilöille mahdollisuutta pelata maksua vastaan onnenpelejä.
- 13 Digibet ja Albers hakivat tähän ratkaisuun muutosta Oberlandesgericht Kölnissä, joka hylkäsi valituksen ja vahvisti 3.9.2010 ensimmäisessä asteessa tehdyn ratkaisun.
- 14 Digibet ja Albers tekivät kyseisestä tuomiosta Revision-valituksen ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen vaatien, että Westdeutsche Lotterien alun perin nostama kieltokanne hylättäisiin kokonaisuudessaan.
- 15 Bundesgerichtshof katsoo, että kun Schleswig-Holsteinin osavaltiossa 1.1.2012 lähtien tehdyt lainsäädännölliset muutokset otetaan huomioon, ei voida pitää mahdollisena, että Revision-valitus hyväksyttäisiin unionin oikeudessa vahvistetun palvelujen tarjoamisen vapauden loukkaamisen perusteella. Se muistuttaa, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan on tarkasteltava onnenpelitoimintaa rajoittavista säännöksistä tehtävien poikkeusten ja rajoitusten johdonmukaisuutta sen toteamiseksi, vaikeuttavatko poikkeukset ja rajoitukset sitä, että kyseisillä säännöksillä voidaan saavuttaa niillä tavoitellut yleisen edun mukaiset lailliset päämäärät (ks. tuomio Carmen Media Group, C-46/08, EU:C:2010:505, 106 kohta ja sitä seuraavat kohdat). Tätä taustaa vasten yhden osavaltion muihin osavaltioihin nähden erilainen oikeudellinen tilanne voi johtaa siihen, että internetissä tapahtuvaa onnenpelien tarjoamista ja mainontaa koskevia rajoituksia ei voida soveltaa muissa osavaltioissa unionin oikeuden rikkomisen vuoksi, joten internetissä tapahtuvaa onnenpelien välittämistä ja järjestämistä koskevalle kiellolle ei ole enää perustaa.
- 16 Kansallisen tuomioistuimen mielestä ei olisi kovin asianmukaista ja tuskin suhteellisuusperiaatteen kanssa yhteensopivaa estää kaikkia muita osavaltioita käyttämästä niille unionin oikeudessa tunnustettua oikeutta arvioida itse, onko tietyt onnenpelitoiminnat syytä kieltää kokonaan tai osittain vai onko niitä ainoastaan rajoitettava ja säädettävä tässä tarkoituksessa enemmän tai vähemmän tiukkoja valvontajärjestelyjä (ks. tuomio Carmen Media Group, EU:C:2010:505, 58 kohta), pelkästään siksi, että yksi osavaltio haluaa ottaa käyttöön poikkeavan sääntelyn. Kansallinen tuomioistuin täsmentää tältä osin, että liittovaltion valtiosäännön mukaan liittovaltio tai muut osavaltiot eivät voi pakottaa tiettyä osavaltiota antamaan tiettyä oikeussääntöä osavaltioiden toimivaltaan kuuluvalla alalla.

- 17 Lopuksi kansallinen tuomioistuin huomauttaa, että onnenpelialan kaltaisilla yhdenmukaistamattomilla aloilla liittovaltion osavaltioiden välisistä eroista sisämarkkinoille aiheutuvien epäjohtonmukaisuuksien käytännön vaikutuksen ei pitäisi erota pienempien ja suurempien jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen välisistä mahdollisista eroista, jotka on hyväksyttävä unionin oikeudessa.
- 18 Tässä tilanteessa Bundesgerichtshof päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko kysymys onnenpelialan epäjohtonmukaisesta rajoituksesta, jos yhtäältä liittovaltiomuotoisessa jäsenvaltiossa julkisten onnenpelien järjestäminen ja välittäminen internetissä on lähtökohtaisesti kielletty useimpien osavaltioiden voimassa olevassa lainsäädännössä ja ne voidaan – ilman että lupaan olisi varsinaista oikeutta – poikkeuksellisesti sallia ainoastaan arpajaisten ja urheiluviedonlyöntien tapauksessa, jotta tarjolla olisi tarkoituksenmukainen vaihtoehto laittomalle onnenpelien tarjonnalle ja jotta tämän tarjonnan kehitystä ja laajenemista torjuttaisiin, ja jos toisaalta tämän jäsenvaltion jossakin osavaltiossa siellä voimassa olevan lainsäädännön mukaan ja yksityiskohtaisesti määriteltyjen objektiivisten edellytysten mukaisesti jokaiselle unionin kansalaiselle ja siihen rinnastettavalle oikeushenkilölle on annettava lupa urheiluviedonlyöntien tarjoamiseen internetissä, mikä voi vaikeuttaa sitä, että muissa osavaltioissa voimassa olevalla onnenpelien internetissä tarjoamista koskevalla rajoituksella voidaan saavuttaa sillä tavoitellut yleisen edun mukaiset lailliset tavoitteet?
- 2) Onko ensimmäiseen kysymykseen annettavan vastauksen kannalta merkitystä sillä, että jonkin osavaltion poikkeava lainsäädäntö estää sen, että muissa osavaltioissa voimassa olevilla onnenpelien rajoituksilla voidaan saavuttaa niillä tavoitellut yleisen edun mukaiset lailliset tavoitteet, tai haittaa huomattavasti näiden tavoitteiden saavuttamista?
- 3) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, poistetaanko epäjohtonmukaisuus sillä, että osavaltio, jossa on voimassa poikkeava säännöstö, omaksuu muissa osavaltioissa voimassa olevat onnenpelien rajoitukset, vaikka siihenastiset lievemmät internetonnenpelejä koskevat oikeussäännöt pysyvätkin tässä osavaltiossa voimassa jo myönnettyjen toimilupien osalta monivuotisen siirtymäkauden ajan, koska näitä lupia ei voida peruuttaa tai ne voidaan peruuttaa ainoastaan sellaisia korvauksia vastaan, joita osavaltion on vaikea kustantaa?
- 4) Onko kolmanteen kysymykseen annettavan vastauksen kannalta merkitystä sillä, että monivuotisen siirtymäkauden aikana tilanne on sellainen, että muissa osavaltioissa voimassa olevilla onnenpelien rajoituksilla ei voida saavuttaa niiden tavoitteita tai että niiden saavuttaminen huomattavasti vaikeutuu?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

- 19 Aluksi on todettava, että Schleswig-Holsteinin osavaltio on ennakkoratkaisupyynnön esittämisen jälkeen liittynyt GlStV 2012:een ja kumonnut GlSpielG SH:n 8.2.2013 alkavin vaikutuksin ja että se on määrännyt, että myönnettyt luvat pysyvät voimassa siirtymäkauden ajan.
- 20 Tämän seikan tultua täsmennytyksi on syytä katsoa, että kansallinen tuomioistuin haluaa kysymyksillään, jotka on käsiteltävä yhdessä, pääasiallisesti selvittää, onko SEUT 56 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä liittovaltiomuotoisen jäsenvaltion osavaltioiden enemmistön yhteiselle lainsäädännölle, jolla lähtökohtaisesti kielletään onnenpelien järjestäminen ja välittäminen internetissä, kun yksi näistä osavaltioista on rajallisen ajan pitänyt voimassa muiden jäsenvaltioiden rajoittavan lainsäädännön kanssa samanaikaisesti olemassa olleen sallivamman lainsäädännön ja kun kyseinen osavaltio on myöntänyt toimijoille lupia tarjota pelejä internetissä ja nämä luvat pysyvät voimassa kyseisen sallivamman lainsäädännön kumoamisen jälkeisen siirtymäkauden ajan.

- 21 On kiistatonta, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen jäsenvaltion säännöstö, jolla lähtökohtaisesti kielletään julkisten onnenpelien mainonta, järjestäminen ja välittäminen internetissä, rajoittaa SEUT 56 artiklassa taattua palvelujen tarjoamisen vapautta (ks. tuomio Stoß ym., C-316/07, C-358/07–C-360/07, C-409/07 ja C-410/07, EU:C:2010:504, 68 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 22 On kuitenkin tutkittava, voiko tällainen rajoitus olla sallittu poikkeustoimenpiteenä SEUT 51 ja SEUT 52 artiklassa, joita sovelletaan SEUT 62 artiklan nojalla myös palvelujen tarjoamisen vapautteen, nimenomaisesti määrättyjen yleisen järjestyksen tai turvallisuuden taikka kansanterveyden perusteella tai voiko se olla unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti oikeutettu yleisen edun mukaisista pakottavista syistä (tuomio Garkalns, C-470/11, EU:C:2012:505, 35 kohta ja tuomio Stanleybet International ym., C-186/11 ja C-209/11, EU:C:2013:33, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 23 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan onnenpelitoimintaan kohdistuvat rajoitukset voivat olla oikeutettuja yleisen edun mukaisista pakottavista syistä, joita ovat esimerkiksi kuluttajansuoja, petosten ehkäisy sekä sen torjunta, että kansalaisia houkutellaan tuhlaamaan liiallisesti pelitoimintaan (tuomio Garkalns, EU:C:2012:505, 39 kohta ja tuomio Stanleybet International ym., EU:C:2013:33, 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 24 Oikeuskäytännössä on toistuvasti katsottu, että onnenpelejä koskevat säännökset kuuluvat alueisiin, joilla jäsenvaltioiden välillä on huomattavia moraalisia, uskonnollisia ja kulttuurillisia eroja. Koska alaa ei ole unionissa yhdenmukaistettu, jokaisen jäsenvaltion on arvioitava näillä alueilla omien arvojensa mukaisesti, mitä vaatimuksia kyseisten intressien suojaamiseksi on asetettava (tuomio Liga Portuguesa de Futebol Profissional ja Bwin International, C-42/07, EU:C:2009:519, 57 kohta ja tuomio Stanleybet International ym., EU:C:2013:33, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), ja kansallisella lainsäädännöllä tosiasiallisesti tavoiteltujen päämäärien yksilöinti unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi SEUT 267 artiklan nojalla saatetussa asiassa kuuluu kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan (tuomio Dickinger ja Ömer, C-347/09, EU:C:2011:582, 51 kohta ja tuomio Stanleybet International ym., EU:C:2013:33, 26 kohta).
- 25 Kansallinen tuomioistuin ei nyt esillä olevassa asiassa esitä kysymyksiä kyseisen palvelujen tarjoamisen vapauden rajoituksen oikeutuksesta.
- 26 Se esittää unionin tuomioistuimelle kuitenkin kysymyksen vaatimuksesta, jonka mukaan jäsenvaltioiden asettamien rajoitusten on täytettävä oikeuskäytännöstä ilmenevät oikeasuhteisuuden ja syrjimättömyyden edellytykset, sekä varsinkin edellytyksestä, jonka mukaan kansallisella lainsäädännöllä taataan vedotun tavoitteen toteutuminen vain, jos se tosiasiallisesti vastaa tavoitteeseen johdonmukaisella sekä järjestelmällisellä tavalla (ks. tuomio Stanleybet International ym., EU:C:2013:33, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 27 Kansallinen tuomioistuin haluaa näin selvittää, kyseenalaistetaanko pääasiassa kyseessä olevan rajoittavan säännöskokonaisuuden oikeasuhteisuus ja johdonmukaisuus vain Schleswig-Holsteinin osavaltiossa rajallisen ajan olemassa olleella sallivammalla lainsäädännöllä.
- 28 Digibet, Albers ja Maltaan hallitus väittävät, että tuomion Carmen Media Group (EU:C:2010:505) 69 ja 70 kohdan nojalla voidaan päätellä, että pääasiassa kyseessä olevat Saksan säännökset ovat epäjohdonmukaisia, sillä kyseisten kohtien mukaan asianomaisen osavaltion viranomaisten ja liittovaltion viranomaisten on yhdessä täytettävä Saksan liittotasavaltaa sitova velvoite olla rikkomatta SEUT 56 artiklaa, joten niillä on tällöin velvollisuus sovittaa yhteen toimivaltojensa käyttäminen.
- 29 Lisäksi kyseiset osapuolet Saksan liittotasavallan liittovaltiopakenteeseen viitaten vetoavat tuomion Winner Wetten (C-409/06, EU:C:2010:503) 61 kohtaan, jossa todetaan, ettei sitä, että kansallisen oikeuden säännöillä – vaikka ne olisivatkin perustuslain taseisia – loukattaisiin unionin oikeuden yhtenäisyyttä ja tehokkuutta, voida hyväksyä.

- 30 Westdeutsche Lotterie, Saksan, Belgian ja Portugalin hallitukset sekä komissio sitä vastoin katsovat, että ensimmäiseen kysymykseen on vastattava kieltävästi ja ettei GlüStV 2012:lla pääasiassa kyseessä olevissa olosuhteissa rajoiteta suhteettomasti palvelujen tarjoamisen vapautta.
- 31 Aivan aluksi on huomattava, että jos onnenpelien muodostamalla huomattavan erityislaatuisilla markkinoilla – toisin kuin vapaan ja vääristymättömän kilpailun kohteena olevilla perinteisillä markkinoilla – mahdollistettaisiin tällainen kilpailu eli kilpailu useiden sellaisten toimijoiden välillä, joilla olisi lupa harjoittaa samaa onnenpelitoimintaa, tästä saattaisi aiheutua haitallinen vaikutus, joka liittyy siihen, että näiden toimijoiden pitäisi kilpailla kekseliäisyydessä, jotta niiden tarjonta olisi houkuttelevampaa kuin kilpailijoiden, ja näin sillä kasvatettaisiin kuluttajien peliin liittyviä menoja sekä lisättäisiin näiden peliriippuvuutta koskevaa riskiä (ks. tuomio Stanleybet International ym., EU:C:2013:33, 45 kohta).
- 32 Näin ollen ja tämän tuomion 24 kohdassa esitetyistä syistä kansallisilla viranomaisilla on onnenpelien järjestämisen erityisellä alalla laaja harkintavalta sen määrittämiseksi, mitä vaatimuksia on asetettava kuluttajien ja yhteiskuntajärjestyksen suojaamiseksi, ja – kunhan oikeuskäytännössä asetettuja edellytyksiä muilta osin noudatetaan – kunkin jäsenvaltion asiana on arvioida, onko sen tavoittelemiin laillisiin päämääriin nähden tarpeellista kieltää peleihin ja vedonlyöntiin liittyvä toiminta kokonaan tai osittain vai onko tällaista toimintaa ainoastaan rajoitettava ja säädettävä sen valvomiseksi enemmän tai vähemmän tiukkoja valvontajärjestelyjä (ks. vastaavasti tuomio Dickinger ja Ömer, EU:C:2011:582, 99 kohta ja tuomio Stanleybet International ym., EU:C:2013:33, 44 kohta).
- 33 Sitten on palautettava mieleen, että kun perussopimusten määräyksissä tai asetusten säännöksissä annetaan jäsenvaltioille toimivaltuuksia tai kun niissä asetetaan jäsenvaltioille velvollisuuksia unionin oikeuden soveltamista varten, kysymys siitä, kuinka valtiot voivat uskoa näiden toimivaltuuksien käyttämisen ja näiden velvollisuuksien täytäntöönpanon tietyille sisäisille elimille, on ratkaistava yksinomaan kunkin valtion perustuslaillisessa järjestelmässä (tuomio Horvath, C-428/07, EU:C:2009:458, 49 kohta). Oikeuskäytännössä on lisäksi jo todettu, että lainsäätäjä voi Saksan liittotasavallan kaltaisessa valtiossa katsoa, että juuri osavaltioiden eikä liittovaltion viranomaisten on kaikkien asianomaisten henkilöiden intressin nimissä toteutettava tietyt lainsäädäntötoimet (ks. vastaavasti tuomio Fuchs ja Köhler, C-159/10 ja C-160/10, EU:C:2011:508, 55 kohta).
- 34 Osavaltioiden välistä toimivallan jakoa ei tässä tapauksessa voida kyseenalaistaa, koska sitä suojataan SEU 4 artiklan 2 kohdan määräyksellä, jonka mukaan unionilla on velvollisuus kunnioittaa jäsenvaltioiden kansallista identiteettiä, joka on olennainen osa niiden poliittisia ja valtiosäännön rakenteita, myös alueellisen ja paikallisen itsehallinnon osalta.
- 35 Nyt esillä olevan asian olosuhteet poikkeavat tuomiossa Carmen Media Group (EU:C:2010:505) kyseessä olleista olosuhteista, sillä pääasiassa ei ole kyse asianomaisen osavaltion ja liittovaltion viranomaisten suhteesta ja mahdollisesta vertikaalisesta yhteensovittamisvelvollisuudesta vaan osavaltioiden, joilla on oma lainsäädäntövaltaa liittovaltiomuotoisessa jäsenvaltiossa, välisestä horisontaalisesta suhteesta.
- 36 Vaikka katsottaisiinkin, että muissa osavaltioissa voimassa olevia säännöksiä sallivampien osavaltion säännösten olemassaolosta voisi mahdollisesti aiheutua haittaa kaikkien kyseisten säännösten johdonmukaisuudelle, on huomautettava, että pääasian olosuhteissa tällainen johdonmukaisuudelle mahdollisesti aiheutuva haitta rajoittuu razione temporis ja razione loci yhteen ainoaan osavaltioon. Näin ollen ei voida väittää, että jonkin osavaltion poikkeavalla oikeudellisella tilanteella vakavasti kyseenalaistettaisiin se, voidaanko kaikissa muissa osavaltioissa onnenpeleihin sovellettavilla rajoituksilla saavuttaa niillä tavoitellut, yleisen edun mukaiset lailliset päämäärät.

- 37 Kuten muun muassa Saksan hallituksen ja Westdeutsche Lotterien kirjallisista huomautuksista ilmenee, Schleswig-Holsteinin osavaltion antamat onnenpelialan sallivimmat säännökset pysyivät voimassa 1.1.2012 ja 8.2.2013 välisen ajan. Kyseinen osavaltio on viimeksi mainitun ajankohdan jälkeen soveltanut muissa osavaltioissa jo voimassa olleen GlüStV 2012:n rajoittavampia sääntöjä.
- 38 Tämän tuomion 28 ja 29 kohdassa mainittua oikeuskäytäntöä ei näin ollen voida tulkita siten, että 15 muun osavaltion piti omaksua ainoastaan Schleswig-Holsteinin osavaltiossa rajallisen ajan voimassa ollut kuluttajansuojan taso.
- 39 Tästä seuraa, että pääasiassa kyseessä olevista onnenpelejä koskevista säännöksistä aiheutuva palvelujen tarjoamisen vapauden rajoitus täyttää unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä oikeasuhteisuudelle asetetut edellytykset.
- 40 Joka tapauksessa on syytä muistuttaa, että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on unionin tuomioistuimen antamat tiedot huomioiden tarkistaa, täyttävätkö asianomaisen jäsenvaltion asettamat rajoitukset niiden oikeasuhteisuudelle unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä asetetut edellytykset (ks. tuomio Dickinger ja Ömer, EU:C:2011:582, 50 kohta).
- 41 Kaiken edellä lausutun nojalla ennakkoratkaisukysymyksiin on vastattava siten, että SEUT 56 artiklaa on tulkittava niin, ettei se ole esteenä liittovaltiomuotoisen jäsenvaltion osavaltioiden enemmistön yhteiselle lainsäädännölle, jolla lähtökohtaisesti kielletään onnenpelien järjestäminen ja välittäminen internetissä, kun yksi näistä osavaltioista on rajallisen ajan pitänyt voimassa muiden jäsenvaltioiden rajoittavan lainsäädännön kanssa samanaikaisesti olemassa olleen sallivamman lainsäädännön, jos kyseinen lainsäädäntö täyttää sen oikeasuhteisuudelle unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä asetetut edellytykset, minkä tarkistaminen kuuluu kansallisen tuomioistuimen tehtäviin.

Oikeudenkäyntikulut

- 42 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

SEUT 56 artiklaa on tulkittava niin, ettei se ole esteenä liittovaltiomuotoisen jäsenvaltion osavaltioiden enemmistön yhteiselle lainsäädännölle, jolla lähtökohtaisesti kielletään onnenpelien järjestäminen ja välittäminen internetissä, kun yksi näistä osavaltioista on rajallisen ajan pitänyt voimassa muiden jäsenvaltioiden rajoittavan lainsäädännön kanssa samanaikaisesti olemassa olleen sallivamman lainsäädännön, jos kyseinen lainsäädäntö täyttää sen oikeasuhteisuudelle unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä asetetut edellytykset, minkä tarkistaminen kuuluu kansallisen tuomioistuimen tehtäviin.

Allekirjoitukset